

Valgymo elgesio sąsajos su nepasitenkinimu savo kūnu bei vaikystėje patirta fizine ir psichologine prievarta

Audronė Miškinytė, Aidas Perminas, Liuda Šinkariova
Vytauto Didžiojo universiteto Teorinės psichologijos katedra

Raktažodžiai: valgymo elgesys, nepasitenkinimas savo kūnu, fizinė ir psichologinė prievarta.

Santrauka. Darbo tikslas. Ištirti sutrikusio valgymo elgesio sąsajas su nepasitenkinimu savo kūnu bei vaikystėje patirta fizine ir psichologine prievarta.

Tirtųjų kontingentas ir tyrimo metodai. Tyrime dalyvavo 299 Kauno medicinos universiteto ir Vytauto Didžiojo universiteto pirmojo – ketvirtojo kurso studentės. Atliekant tyrimą, naudotos šios metodikos: valgymo elgesio klausimynas (EAT-26), kūno formos klausimynas (BSQ) bei atskiri klausimai apie vaikystėje patirtą fizinę ir psichologinę tėvų prievartą.

Rezultatai. Nepatenkintos savo kūno išvaizda merginos dažniau laikosi dietos ($p < 0,05$), jų labiau išreikštas nervinei bulimijai būdingas elgesys ($p < 0,05$). Merginoms, kurias vaikystėje tėvai mušė ir kurios vaikystėje patyrė tėvų psichologinę prievartą, dažniau būdingas nervinei anoreksijai priskiriamas elgesys ($p < 0,05$), jos dažniau laikosi dietos ($p < 0,05$).

Išvados. Merginos, nepatenkintos savo kūno išvaizda, turi daugiau valgymo sutrikimų požymių: jos dažniau laikosi dietos, joms dažniau pasireiškia nervinei bulimijai būdingas elgesys. Merginų vaikystėje patirta tėvų fizinė ir psichologinė prievarta yra susijusi su nervinei anoreksijai priskiriamu valgymo elgesiu. Vaikystėje patirta tėvų fizinė bei psichologinė prievarta nesusijusi su nervinei bulimijai būdingu elgesiu. Merginos, vaikystėje patyrusios tėvų fizinę ir psichologinę prievartą, pagal nepasitenkinimą savo kūnu nesiskiria nuo merginų, tokios prievartos vaikystėje nepatyrusių.

Įvadas

Valgymo sutrikimai šiuo metu tampa vis didesne problema, nes tokių sutrikimų atvejų nuolat daugėja (1). Tai siejama su žiniasklaidos propaguojamu lieknos moters idealu, nepasitenkinimu savo kūnu ir su vaikystėje patirta prievarta (2).

Valgymo sutrikimų simptomų pasireiškimas duoda pagrindo klinikinei diagnozei. Sveikoje populiacijoje tyrinėjami šių sutrikimų rizikos veiksniai (3). Šiame straipsnyje tyrinėjamas sutrikęs valgymo elgesys ir jo sąsajos su individualiais psichologiniais rizikos veiksniais: nepasitenkinimu savo kūnu bei fizinės ir psichologinės prievartos patyrimu vaikystėje.

Sutrikęs valgymo elgesys – tai probleminis valgymo elgesys, panašus į valgymo sutrikimams (nervinei anoreksijai ir nervinei bulimijai) būdingą elgesį, tačiau nepakankamai išreikštas, kad būtų galima nustatyti klinikinę diagnozę. Toks elgesys pasireiškia nepasitenkinimu savo kūnu, noru kontroliuoti savo kūno svorį laikantis dietos arba vartojant kitas kompensacines elgesio priemones, pavyzdžiui vėmimas, vidurius laisvųjų vaistų vartojimas, intensyvus sportavimas siekiant kontroliuoti kūno svorį. Šis elgesys priskiriamas

rizikos veiksniams, turintiems įtakos valgymo sutrikimams atsirasti (4).

Nepasitenkinimas savo kūno išvaizda yra susijęs su neigiamais jausmais savo atžvilgiu ir laikomas vienu pagrindinių veiksnių, turinčių įtakos valgymo sutrikimų išsivystymui (5). Nepasitenkinimas savo kūno išvaizda dažnai skatina laikytis dietos, o dietos laikymasis skatina valgymo sutrikimo išsivystymą. Žiniasklaida, šeimos ir bendraamžių spaudimas bei tyčiojimas ir daugelis kitų psichologinių veiksnių gali skatinti nepasitenkinimą savo kūnu ir taip prisidėti prie valgymo sutrikimų išsivystymo.

Ch. Stock ir bendradarbių Lietuvoje atliktų tyrimų duomenimis, merginos yra labiau susirūpinusios savo kūno išvaizda nei vaikinai. Merginos dažniau save suvokia storesnėmis nei yra iš tikrųjų (6). R. Jankauskienė ir K. Kardelis pastebėjo, kad merginos, kurios patiria didesnę konfliktą tarp realaus ir idealaus kūno svorio, labiau bijo priaugti svorio, todėl ir naudoja negatyvesnę svorio kontrolės elgseną (1, 7).

Valgymo sutrikimams išsivystyti nemažai įtakos turi vaikystėje patirta prievarta (8, 9). Manoma, kad bet kokia prievarta sukelia nemalonias emocijas ir

paveikia identiškumą. Tuomet valgymo sutrikimai tarnauija kaip vienas iš būdų kontroliuoti šias emocijas ir susikurti aiškią išorinę savo kūno išvaizdą, nes pačiam individui trūksta vidinės savo struktūros. Valgymo sutrikimas laikomas vienu iš problemos vertinimo mechanizmų, naudojamų tų žmonių, kurie nesugeba konstruktyviais būdais išgyventi asmeninių krizių (10). Mokslinėje literatūroje nėra visuotinai priimtinos nuomonės, kokia prievartos rūšis (emocinė, fizinė ar seksualinė) gali turėti daugiausia įtakos (11, 12).

Tirtųjų kontingentas ir tyrimo metodai

Tyrimo dalyvavo Kauno medicinos universiteto bei Vytauto Didžiojo universiteto 1–4 kurso studentės. Iš viso ištirtos 299 merginos. Tiriamųjų amžius svyruoja nuo 18 iki 27 metų.

Statistinei analizei atlikti buvo naudojama SPSS (angl. *Statistical Package for Social Science*) programa, 12,0 versija. Statistinei analizei naudoti šie metodai: faktorinė analizė, Stjudento (t) ir Mann-Whitney kriterijai buvo pasirinkti vidurkių lygybėms tikrinti. Statistinei analizei pasirinktas 0,05 statistinio reikšmingumo lygmuo.

Sutrikusiam valgymo elgesiui nustatyti buvo naudojamas *valgymo elgesio klausimynas* (angl. *Eating Attitude Test-26* (EAT-26)) (13). Klausimyną sudaro trys skalės: dietos laikymosi (matuojama, kiek respondentė vengia „storinančio“ maisto ir susirūpinusi savo lieknumu); bulimijos bei susirūpinimo maistu skalė (matuojamas elgesys, susijęs su persivalgymu ir išsivalymu); oralinės kontrolės skalė (matuojama savi-kontrolė, susijusi su maistu, ir suvokimas priaugti svorio). Klausimyno patikimumas (Kronbacho α) – 0,87 (13).

Nepasitenkinimas savo kūnu nustatytas *kūno formos klausimynu* (angl. *Body Shape Questionnaire* (BSQ)) (14). Klausimynas skirtas nustatyti, kiek tiriamosios bijo priaugti svorio, kiek jų savęs vertinimas priklauso nuo kūno išvaizdos, norą sulieknėti bei nepasitenkinimą savo kūnu. Klausimyno patikimumas (Kronbacho α) – 0,93. Atlikus kūno formos klausimyno 34 klausimų faktorinę analizę po Varimax pasukimo, išskirti keturi veiksniai, kurių tikrinė reikšmė buvo didesnė už 1. Tolesnėje analizėje vartojami pirmieji trys veiksniai: savo kūno gėdijimasis, nepasitenkinimas savo neveiklumu dėl kūno svorio ir susirūpinimas padidėjusiu poodiniu riebalų sluoksniu.

Nepasitenkinimas savo kūno išvaizda nustatytas paveikslais, kuriuose pavaizduotos skirtingo apkūnumo moters figūros. Tiriamųjų buvo prašoma pažymėti, kokiomis jos save mato šiuo metu. Taip pat buvo prašoma pažymėti, kokia tiriamoji norėtų būti. Taip buvo nustatoma tiriamosios reali ir ideali savo kūno išvaiz-

da. Nepasitenkinimas kūno mase buvo nustatomas atėmus iš realios savo kūno išvaizdos skaičiaus idealų kūno vaizdo skaičių. Didesnis skirtumas žymi didesnę nepasitenkinimą savo kūno išvaizda (15).

Tiriamosioms pateikti klausimai apie vaikystėje patirtą fizinę ir psichologinę prievartą. Jų buvo klausia-ma, kaip dažnai jas vaikystėje mušė tėvai ir kaip dažnai jos patirdavo kitokią tėvų psichologinę prievartą (įžeidinėjimus, emocinę skriaudą, ignoravimą ir kt.).

Rezultatai

Literatūroje teigiama, kad žmogus, patirdamas didesnę konfliktą tarp realios ir idealios savo išvaizdos, patiria daugiau neigiamų emocijų. Neigiama kūno išvaizda gali skatinti sutrikusio valgymo elgesio išsivystymą (5). Remiantis šiais teiginiais, iškelta hipotezė, kad nepatenkintos savo kūno išvaizda merginos yra labiau sutrikusio valgymo elgesio nei merginos, patenkintos savo kūno išvaizda.

Merginos pagal patiriamą nepasitenkinimą savo kūno išvaizda suskirstytos į dvi grupes. Šis skirstymas atliktas atėmus idealios kūno išvaizdos įvertinimą iš realios išvaizdos įvertinimo. Pirmos grupės merginos, patenkintos savo kūno išvaizda (yra tokios, kokiomis norėtų būti), pasirinko tą patį paveikslėlį įvertindamos tiek dabartinę, tiek norimą savo išvaizdą; antros grupės merginos, nepatenkintos savo kūno išvaizda (nori būti lieknesnės nei yra), vertindamos norimą kūno išvaizdą pasirinko lieknesnės merginos paveikslėlį nei vertindamos savo dabartinę išvaizdą. Tikrinant hipotezę, palyginti sutrikusio valgymo elgesio skalių vidurkiai skirtingo nepasitenkinimo savo kūno išvaizda merginų grupėse.

Merginos, nepatenkintos savo kūno išvaizda, demonstruoja daugiau sutrikusį valgymo elgesį (1 lentelė). Jos dažniau laikosi dietos. Nervinei bulimijai būdingas elgesys taip pat labiau išreikštas šioje merginų grupėje.

Literatūroje minima, kad merginoms, kurios vaikystėje patyrė šeimoje fizinę arba psichologinę prievartą, yra didesnė tikimybė išsivystyti sutrikusiam valgymo elgesiui ir nepasitenkinimui savo kūnu (8). Remiantis tokiu teiginiu, keliama hipotezė, kad merginos, vaikystėje patyrusios prievartą, yra labiau sutrikusio valgymo elgesio, jos labiau nepatenkintos savo kūnu nei merginos, nepatyrusios vaikystėje prievartos.

Merginos buvo suskirstytos į dvi grupes pagal du klausimus apie patirtą tėvų fizinę ir psichologinę prievartą. Į pirmą grupę pateko merginos, kurios vaikystėje dažniau ar rečiau patyrė fizinę ir psichologinę tėvų prievartą, į antrą – merginos, kurios vaikystėje nepatyrė fizinės ir psichologinės tėvų prievartos.

Išanalizavus rezultatus, pastebėta, kad merginos,

1 lentelė. Sutrikusio valgymo elgesio rodiklių vidurkių palyginimas merginų, patenkintų ir nepatenkintų savo kūno išvaizda, grupėse

Valgymo elgesio klausimyno skalės	Merginos, patenkintos savo kūno išvaizda N=83	Merginos, patiriančios nepasitenkinimą savo kūno išvaizda N=197	Mann-Whitney kriterijaus statistinis reikšmingumas
Sutrikęs valgymo elgesys (bendras įvertinimas)	3,01±3,88	7,08±6,81	0,0001
Dietos laikymasis	0,64±1,40	4,15±5,18	0,0001
Nervinei bulimijai būdingas elgesys	1,07±1,70	1,39±1,68	0,04
Nervinei anoreksijai būdingas elgesys	1,30±2,32	1,54±2,09	0,12

kurias vaikystėje mušė tėvai, demonstruoja daugiau nervinei anoreksijai būdingo elgesio nei merginos, kurių vaikystėje tėvai nemušė (2 lentelė). Pagal bulimijai būdingą elgesį ir dietos laikymąsi merginos nesiskiria.

Merginos, kurios vaikystėje patyrė tėvų psichologinę prievartą (įžeidinėjimus, emocinę skriaudą, ignoravimą ir pan.), yra labiau sutrikusio valgymo elgesio nei merginos, kurios nepatyrė tėvų psichologinės prievartos (3 lentelė). Labiausiai su patirta tėvų psichologine prievarta susijęs nervinei anoreksijai būdingas elgesys ir dietos laikymasis. Psichologinės prievartos patyrimas nesusijęs su nervinei bulimijai būdingu elgesiu.

Palyginus tiriamų grupių nepasitenkinimo kūnu rodiklius merginų, patyrusių ir nepatyrusių fizinę ir

psichologinę tėvų prievartą, nustatyta, kad šios grupės pagal nepasitenkinimo savo kūnu rodiklius nesiskiria (4 ir 5 lentelės).

Rezultatų aptarimas

Autoriai teigia, kad žmogus, patirdamas didesnę konfliktą tarp realios ir idealios savo išvaizdos, patiria daugiau neigiamų emocijų (5). Mūsų tyrimas taip pat parodė, kad merginos, kurios patenkintos savo kūnu, yra mažiau sutrikusio valgymo elgesio. Jos rečiau laikosi dietos. Šioms merginoms rečiau būdingas nervinei anoreksijai elgesys.

Nepasitenkinimas savo kūno išvaizda skatina neigiamus jausmus savo atžvilgiu ir laikomas vienu pagrindinių veiksnių, daugiausia turinčių įtakos valgymo

2 lentelė. Sutrikusio valgymo elgesio rodiklių vidurkių palyginimas merginų, patyrusių ir nepatyrusių tėvų fizinės prievartos, grupėse

Valgymo elgesio klausimyno skalės	Merginos, kurias vaikystėje mušė tėvai N=137	Merginos, kurių vaikystėje nemušė tėvai N=155	Mann-Whitney kriterijaus statistinis reikšmingumas
Sutrikęs valgymo elgesys (bendras įvertinimas)	6,04±5,89	5,90±6,88	0,2
Dietos laikymasis	2,94±4,11	3,30±5,15	0,9
Nervinei bulimijai būdingas elgesys	1,42±1,71	1,27±1,73	0,2
Nervinei anoreksijai būdingas elgesys	1,68±2,15	1,32±2,21	0,04

3 lentelė. Sutrikusio valgymo elgesio rodiklių vidurkių palyginimas psichologinę tėvų prievartą patyrusių ir nepatyrusių merginų grupėse

Valgymo elgesio klausimyno skalės	Merginos, kurios vaikystėje patyrė tėvų psichologinę prievartą N=113	Merginos, kurios nepatyrė tėvų psichologinės prievartos N=179	Mann-Whitney kriterijaus statistinis reikšmingumas
Sutrikęs valgymo elgesys (bendras įvertinimas)	7,13±6,65	5,22±6,18	0,002
Dietos laikymasis	3,81±4,95	2,70±4,47	0,01
Nervinei bulimijai būdingas elgesys	1,49±1,89	1,25±1,60	0,3
Nervinei anoreksijai būdingas elgesys	1,83±2,42	1,27±2,200	0,006

4 lentelė. Nepasitenkinimo savo kūnu rodiklių vidurkių palyginimas fizinę tėvų prievartą patyrusių ir nepatyrusių merginų grupėse

Nepasitenkinimo kūnu rodikliai	Merginos, kurios vaikystėje patyrė tėvų fizinę prievartą N=113	Merginos, kurios nepatyrė tėvų fizinės prievartos N=179	Studento (t) kriterijaus statistinis reikšmingumas
Savo kūno gėdijimasis pagal Mann-Whitney kriterijų	-0,01±0,98	0,01±1,02	0,5
Nepasitenkinimas savo neveiklumu dėl kūno svorio	-0,04±1,00	0,03±1,01	0,6
Susirūpinimas padidėjusiu poodiniu riebalų sluoksniu	0,02±0,83	-0,03±1,12	0,7

Pastaba. Didėjant skaičiui, didėja nepasitenkinimas savo kūnu.

5 lentelė. Nepasitenkinimo savo kūnu rodiklių vidurkių palyginimas psichologinę tėvų prievartą patyrusių ir nepatyrusių merginų grupėse

Nepasitenkinimo kūnu rodikliai	Merginos, kurios vaikystėje patyrė tėvų psichologinę prievartą N=113	Merginos, kurios nepatyrė tėvų psichologinės prievartos N=179	Studento (t) kriterijaus statistinis reikšmingumas
Savo kūno gėdijimasis pagal Mann-Whitney kriterijų	0,04±1,07	-0,02±0,95	0,9
Nepasitenkinimas savo neveiklumu dėl kūno svorio	0,08±1,02	-0,05±0,99	0,3
Susirūpinimas padidėjusiu poodiniu riebalų sluoksniu	0,11±1,04	-0,08±0,96	0,14

Pastaba. Didėjant skaičiui, didėja nepasitenkinimas savo kūnu.

sutrikimų išsivystymui (5). Nepasitenkinimas savo kūno išvaizda dažnai skatina laikytis dietos (8). Žmogus tokiu elgesiu siekia koreguoti savo kūno linijas ir padaryti jas sau priimtinesnes. Nepasitenkinimas savo kūnu ir kartu dietos laikymasis gali turėti įtakos valgymo sutrikimui išsivystyti (16).

Literatūroje teigiama, kad valgymo sutrikimų išsivystymui didelės įtakos turi merginų patirtis šeimoje (11, 12). Dažniausiai minima vaikystėje patirta fizinė arba psichologinė prievarta. Išanalizavus mūsų atlikto tyrimo duomenis, pastebėta, kad fizinė bei psichologinė tėvų prievarta yra susijusi su nervine anoreksijai būdingu elgesiu bei dietos laikymusi, bet nesusijusi su nervinei bulimijai būdingu elgesiu. Palyginus merginas, patyrusias prievartą su jos nepatyrusiomis merginomis, pagal nepasitenkinimą savo kūnu, statistiškai reikšmingų skirtumų nerasta. Mokslinėje literatūroje teigiama, kad sutrikusiu valgymo elgesiu, ypač nervinei anoreksijai būdingu elgesiu, siekiama išspręsti užsitęsusias emocines problemas ir tokiu elgesiu kontroliuoti savo emocijas, iškilusias dėl vaikystėje patirtos prievartos (10).

Galima manyti, kad vaikystėje patirta prievarta,

fizinė arba psichologinė, turi įtakos nepasitenkinimui savo kūnu atsirasti, o pastarasis skatina sutrikusio valgymo elgesio atsiradimą. Mūsų tyrimas parodė, kad sutrikęs valgymo elgesys susijęs su vaikystėje patirta fizine ir psichologine prievarta, o nepasitenkinimas savo kūnu su prievarta nesusijęs, ir tai prieštarauja išankstinei prielaidai. Galima manyti, kad egzistuoja du reiškiniai – nepasitenkinimas savo kūnu ir sutrikęs valgymo elgesys, kurie tarpusavyje yra susiję, bet prievarta vaikystėje labiau skatina gilesnį psichologinį pažeidžiamumą, kuris pasireiškia per sutrikusį valgymo elgesį, bet nesusijęs su nepasitenkinimu savo kūnu, kuris rodo mažesnį psichologinį pažeidžiamumą ir gali priklausyti nuo kitų rizikos veiksnių (žemo savęs vertinimo, visuomenės informavimo priemonių poveikio bei socialinių palyginimų).

Išvados

Merginos, nepatenkintos savo kūno išvaizda, yra labiau sutrikusio valgymo elgesio: jos dažniau laikosi dietos ir joms dažniau pasireiškia nervinei bulimijai būdingas elgesys. Vaikystėje patirta fizinė ir psichologinė tėvų prievarta yra susijusi su nervinei ano-

reksijai priskiriamu valgymo elgesiu. Vaikystėje patirta tėvų fizinė bei psichologinė prievarta nesusijusi su nervinei bulimijai būdingu elgesiu. Merginos, vai-

kystėje patyrusios tėvų fizinę ir psichologinę prievartą, pagal nepasitenkinimą savo kūnu nesiskiria nuo merginų, nepatyrusių tokios prievartos vaikystėje.

The relationship of eating behavior to body dissatisfaction and physical and psychological abuse in childhood

Audronė Miškinytė, Aidan Perminas, Liuda Šinkariova

Department of Theoretical Psychology, Vytautas Magnus University, Lithuania

Key words: eating behavior; body dissatisfaction; physical and psychological abuse.

Summary. The aim of this study was to determine the relationship of disordered eating behavior to body dissatisfaction and physical and psychological abuse in childhood.

Material and methods. A total of 299 first- through fourth-year female students of Kaunas University of Medicine and Vytautas Magnus University took part in the survey. The respondents filled in the Eating Attitude Test-26 (EAT-26), Body Shape Questionnaire (BSQ) and answered the questions about parental physical and psychological abuse in childhood.

Results. Women who are dissatisfied with their body image diet more often ($p < 0.05$), and they are significantly more likely to display bulimic behavior ($p < 0.05$). Women who have experienced parental physical and psychological abuse demonstrate more anorexic behavior ($p < 0.05$). In addition, they diet more often ($p < 0.05$).

Conclusions. Women who are dissatisfied with their body image show more disordered eating behavior: they diet more often and are more likely to display bulimic behavior. Parental physical and psychological abuse in childhood is related to eating behavior characteristic of anorexia nervosa. Parental physical and psychological abuse in childhood is not related to bulimic behavior. Women who have experienced parental physical and psychological abuse in childhood do not differ in body dissatisfaction from women who have not experienced such an abuse in their childhood.

Correspondence to A. Miškinytė, Department of Theoretical Psychology, Vytautas Magnus University, K. Donelaičio 52–315, 44244 Kaunas, Lithuania. E-mail: audrone.miskinyte@gmail.com

Literatūra

- Jankauskienė R, Kardelis K. Vienuoliktos klasės moksleivių (merginų) požiūris į savo kūną bei svorio kontrolę (11th grade female students' attitude towards their bodies and weight control.) *Medicina (Kaunas)* 2002;38(4):444-51.
- Fay M, Price Ch. Female body-shape in print advertisements and the increase in anorexia nervosa. *Eur J Marketing* 1994; 28:5-18.
- Beardsworth A, Bryman A, Keil T, Goode J, Haslam Ch, Lancashire E. Women, men and food: the significance of gender for nutritional attitudes and choices. *British Food Journal* 2002;104(2):470-91.
- Fairburn Ch. Kaip įveikti pastovų persivalgymą. (Overcoming binge eating.) Vilnius: Valgymo sutrikimų centras; 2004.
- Cooley E, Toray T. Body image and personality predictors of eating disorder symptoms during the college years. *Int J Eating Disorders* 2001;30:28-36.
- Stock Ch, Kucuk N, Misevičienė I, Petkevičienė J, Kramer A. Misperceptions of body shape among university students from Germany and Lithuania. *Health Education* 2004;104(2): 113-21.
- Jankauskienė R, Kardelis K. Body image and weight reduction attempts among adolescent girls involved in physical activity. *Medicina (Kaunas)* 2005;41(9):768-801.
- Fonseca H, Ireland M, Resnick MD. Familial correlates of extreme weight control behaviors among adolescents. In *J Eating Disorders* 2002;32:441-8.
- Hall MJ. Dissociative experiences of women child abuse survivors. *Trauma Violence Abuse* 2003;4(4):283-308.
- Polivy J, Herman CO. Causes of eating disorders. *Annual Review of Psychology* 2002;53:187-214.
- Neumark-Sztainer D, Story M, Hannan PJ, Beuhring T, Resnick MD. Disordered eating among adolescents: associations with sexual/physical abuse and other familial/psychosocial factors. *Int J Eating Disorders* 2000;28:249-58.
- Schoemaker C, Smit F, Bijl RV, Vollebergh WAM. Bulimia nervosa following psychological and multiple child abuse: support for the self-medication hypothesis in a population-based cohort study. *Int J Eating Disorders* 2002;32:381-8.
- Garner DM, Garfinkel PE. The Eating Attitudes Test: an index of the symptoms of anorexia nervosa. *Psychol Med* 1979;9: 273-9.
- Cooper PJ, Taylor MJ, Cooper Z, Fairburn CG. The development and validation of the Body Shape Questionnaire. *Int J Eating Disorders* 1986;6:485-94.
- Shisslack CM, Renger R, Sharpe T, et al. Development and evaluation of the McKnight Risk Factor Survey for assessing potential risk and protective factors for disordered eating in preadolescent and adolescent girls. *Int J Eating Disorders* 1999;25:195-214.
- Pitts M, Phillips K. The psychology of health: an introduction. London, New York; 1998.

Straipsnis gautas 2006 08 07, priimtas 2006 11 06
Received 7 August 2006, accepted 6 November 2006